

BARNE- OG FAMILIEDEPARTEMENTET

FNs barnekonvensjon

FNs konvensjon om barnets rettigheter

Vedtatt av De forente nasjoner 20. november 1989

Ratifisert av Norge 8. januar 1991

Revidert oversettelse mars 2003 med tilleggsprotokoller

FNs konvensjon om barnets rettigheter (barnekonvensjonen) med valgfrie tilleggsprotokoller:

- om barn i væpnet konflikt, 25. mai 2000, undertegnet av Norge juni 2000 (anbefalt ratifisert av regjeringen 25. april 2003)
- om salg av barn, barneprostitusjon og barnepornografi, 25. mai 2000, ratifisert av Norge 2. oktober 2001

Innhold

FNs konvensjon om barnets rettigheter

Innledning	5

DEL I

Artikkel 1	Barnealderen	9
Artikkel 2	Ikke-diskriminering	9
Artikkel 3	Barnets beste	9
Artikkel 4	Virkeliggjøring av de anerkjente rettigheter	10
Artikkel 5	Foreldreveiledning	10
Artikkel 6	Retten til liv	10
Artikkel 7	Retten til navn og nasjonalitet	11
Artikkel 8	Bevaring av identitet	11
Artikkel 9	Foreldreomsorg/ikke-atskillelse fra foreldre	11
Artikkel 10	Familiegjenforening	12
Artikkel 11	Ulovlig utføring og ikke-retur	13
Artikkel 12	Barnets rett til å gi uttrykk for sin mening	13
Artikkel 13	Ytrings- og opplysningsfrihet	13
Artikkel 14	Tanke-, samvittighets- og religionsfrihet	14
Artikkel 15	Organisasjonsfrihet	14
Artikkel 16	Privatliv, ære, omdømme	14
Artikkel 17	Massemedia	15
Artikkel 18	Oppdragelse og oppfostring	15
Artikkel 19	Forebygging av misbruk	16
Artikkel 20	Foreldreløse barn	16
Artikkel 21	Adopsjon	17
Artikkel 22	Flyktningbarn	18
Artikkel 23	Funksjonshemmede barn	18
Artikkel 24	Helse	19
Artikkel 25	Regelmessig kontroll med plasserte barn	20
Artikkel 26	Sosial sikkerhet	20
Artikkel 27	Levestandard	21
Artikkel 28	Utdanning	22
Artikkel 29	Utdanningens formål	23

Artikkel 30	Kulturelle, religiøse og språklige rettigheter	23
Artikkel 31	Hvile og fritid	24
Artikkel 32	Vern mot økonomisk utbytting	24
Artikkel 33	Vern mot narkotiske og psykotrope stoffer	25
Artikkel 34	Vern mot seksuell utnytting	25
Artikkel 35	Vern mot bortføring, salg og handel	25
Artikkel 36	Vern mot alle andre former for utbytting	25
Artikkel 37	Tortur/dødsstraff	26
Artikkel 38	Væpnede konflikter	26
Artikkel 39	Rehabilitering og reintegrering	27
Artikkel 40	Behandling i saker om straff	27
Artikkel 41	Andre merbegunstigende bestemmelser	29

DEL II

Artikkel 42	Utbredelse av konvensjonens prinsipper og bestemmelser	30
Artikkel 43	Opprettelse av en komite	30
Artikkel 44	Rapporter fra deltakerland	32
Artikkel 45	Komiteens arbeidsmåte	33

DEL III

Artikkel 46	Undertegning	35
Artikkel 47	Ratifikasjon	35
Artikkel 48	Tiltredelse	35
Artikkel 49	Ikrafttreden	35
Artikkel 50	Endringer	35
Artikkel 51	Forbehold	36
Artikkel 52	Oppsigelse	37
Artikkel 53	Deponering	37
Artikkel 54	Tekstens gyldighet	37

Tilleggsprotokoller	38

FNs konvensjon om barnets rettigheter med protokoller (norsk oversettelse)

FNs konvensjon om barnets rettigheter av 20. november 1989

Vedtatt og åpnet for undertegning, ratifikasjon og tiltredelse av FNs genralforsamlings resolusjon 44/25, 20. november 1989, i kraft 2. september 1990, i samsvar med artikkel 49

Innledning

De stater som er part i denne konvensjon,

som tar i betraktning at anerkjennelsen av den iboende verdighet hos alle medlemmer av menneskeslekten og av deres like og uavhengelige rettigheter, i samsvar med prinsippene fastslått i De forente nasjoners pakt, er grunnlaget for frihet, rettferdighet og fred i verden, som tar hensyn til at De forente nasjoners folk i Pakten har bekreftet sin tro på de grunnleggende menneskerettigheter og på det enkelte menneskets verdighet og verdi, og at de har besluttet å fremme sosiale fremskritt og bedre levevilkår under større frihet,

som erkjenner at De forente nasjoner i Verdenserklæringen om menneskerettighetene og i de internasjonale menneskerettighetskonvensjonene har fastslått og er blitt enige om at alle har krav på de rettigheter og friheter som er fastsatt i disse, uten forskjellsbehandling av noe slag på grunn av rase, hudfarge, kjønn, språk, religion, politisk eller annen oppfatning, nasjonal eller sosial opprinnelse, eiendomsforhold, fødsel eller annen stilling,

som minner om at De forente nasjoner i Verdenserklæringen om menneskerettighetene har fastslått at barn har rett til spesiell omsorg og hjelp,

som er overbevist om at familien, som den grunnleggende enhet i samfunnet og den naturlige ramme for alle sine medlemmers og særlig barns vekst og trivsel, bør gis den nødvendige beskyttelse og hjelp slik at den fullt ut kan påta seg sine forpliktelser i samfunnet, som erkjenner at barn bør vokse opp i et familiemiljø, i en atmosfære av glede, kjærlighet og forståelse for å sikre full og harmonisk utvikling av deres personlighet,

som mener at barn fullt ut bør forberedes til å leve sitt eget liv i samfunnet, og oppdras i pakt med idealene fastslått i De forente nasjoners pakt og særlig i en ånd av fred, verdighet, toleranse, frihet, likhet og solidaritet,

som tar hensyn til at behovet for å gi barn særlig omsorg er fastslått i Genève-erklæringen om barnets rettigheter av 1924 og i Erklæringen om barnets rettigheter vedtatt av De forente nasjoners hovedforsamling 20. november 1959, og er anerkjent i Verdenserklæringen om menneskerettighetene, i Den internasjonale konvensjon om sivile og politiske rettigheter (særlig i artikkel 23 og 24), i Den internasjonale konvensjon om økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter (særlig i artikkel 10) og i vedtektene og relevante instrumenter for særorganisasjoner og internasjonale organisasjoner som er opptatt av barns velferd,

som tar hensyn til – som angitt i Erklæringen om barnets rettigheter – at «barn på grunn av sin fysiske og psykiske umodenhet har behov for spesielle beskyttelsestiltak og særlig omsorg, herunder egnet lovfestet beskyttelse både før og etter fødselen»,

som minner om bestemmelsene i Erklæringen om sosiale og rettslige prinsipper for beskyttelse av barns velferd særlig med henblikk på plassering i fosterhjem og adopsjon innenlands og utenlands, De forente nasjoners standard minimumsregler for rettspleie angående mindreårige (Beijingreglene) og Erklæringen om beskyttelse av kvinner og barn i nødssituasjoner og under væpnet konflikt,

som erkjenner at det i alle land i verden finnes barn som lever under særdeles vanskelige forhold, og at det må tas særlig hensyn til slike barn,

som tar tilbørlig hensyn til den betydning hvert folks tradisjoner og kulturelle verdier har for barns beskyttelse og harmoniske utvikling, som erkjenner betydningen av internasjonalt samarbeid for å bedre barns levekår i alle land, særlig i utviklingslandene, er blitt enige om følgende:

DEL I

Artikkel 1

I denne konvensjonen menes med barn ethvert menneske under 18 år, hvis ikke barnet blir myndig tidligere etter den lovgivning som gjelder for barnet.

Artikkel 2

1. De stater som er part i denne konvensjon, skal respektere og sikre de rettigheter som er fastsatt i denne konvensjon for ethvert barn innenfor deres jurisdiksjon, uten diskriminering av noe slag og uten hensyn til barnets, dets foreldres eller verges rase, hudfarge, kjønn, språk, religion, politiske eller annen oppfatning, nasjonale, etniske eller sosiale opprinnelse, eiendomsforhold, funksjonshemming, fødsel eller annen stilling.

2. Partene skal treffe alle egnede tiltak for å sikre at barnet beskyttes mot enhver form for diskriminering eller straff på grunn av sine foreldres, sin verges eller familiemedlemmers stilling, virksomhet, meningsytringer eller tro.

Artikkel 3

1. Ved alle handlinger som berører barn, enten de foretas av offentlige eller private velferdsorganisasjoner, domstoler, administrative myndigheter eller lovgivende organer, skal barnets beste være et grunnleggende hensyn.

2. Partene påtar seg å sikre barnet den beskyttelse og omsorg som er nødvendig for barnets trivsel, idet det tas hensyn til rettighetene

og forpliktelsene til barnets foreldre, verger eller andre enkeltpersoner som har det juridiske ansvaret for ham eller henne, og skal treffe alle egnede, lovgivningsmessige og administrative tiltak for dette formål.

3. Partene skal sikre at de institusjoner og tjenester som har ansvaret for barns omsorg eller beskyttelse, retter seg etter de standarder som er fastsatt av de kompetente myndigheter, særlig med hensyn til sikkerhet, helse, personalets antall og kvalifikasjoner samt kvalifisert tilsyn.

Artikkel 4

Partene skal treffe alle egnede lovgivningsmessige, administrative og andre tiltak for å gjennomføre de rettigheter som anerkjennes i denne konvensjon. Når det gjelder økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter, skal partene treffe slike tiltak i størst mulig utstrekning innenfor de ressurser de har til rådighet, om nødvendig innenfor rammen av internasjonalt samarbeid.

Artikkel 5

Partene skal respektere det ansvar og de rettigheter og forpliktelser som foreldre, eventuelt slektninger eller medlemmer av lokalsamfunnet ifølge stedlig skikk, verger eller andre med juridisk ansvar for barnet har, for å gi det veiledning og støtte, tilpasset dets gradvise utvikling av evner og anlegg, under barnets utøvelse av rettighetene anerkjent i denne konvensjonen.

Artikkel 6

1. Partene erkjenner at hvert barn har en iboende rett til livet.
2. Partene skal så langt det er mulig sikre at barnet overlever og vokser opp.

Artikkel 7

1. Barnet skal registreres umiddelbart etter fødselen og skal fra fødselen ha rett til et navn, rett til å erverve et statsborgerskap, og, så langt det er mulig, rett til å kjenne sine foreldre og få omsorg fra dem.
2. Partene skal sikre gjennomføringen av disse rettighetene i samsvar med sin nasjonale lovgivning og sine forpliktelser i henhold til relevante internasjonale instrumenter på dette området, særlig når barnet ellers ville blitt statsløs.

Artikkel 8

1. Partene forplikter seg til å respektere barnets rett til å bevare sin identitet, herunder statsborgerskap, navn og familieforhold som anerkjent av loven, uten ulovlig innblanding.
2. Dersom et barn ulovlig blir fratatt sin identitet helt eller delvis, skal partene yte egnet bistand og beskyttelse med henblikk på hurtig gjenoppretting av hans eller hennes identitet.

Artikkel 9

1. Partene skal sikre at et barn ikke blir skilt fra sine foreldre mot deres vilje, unntatt når kompetente myndigheter, som er underlagt rettslig prøving, i samsvar med gjeldende lover og saksbehandlingsregler, beslutter at slik atskillelse er nødvendig av hensyn til barnets beste. Slik beslutning kan være nødvendig i særlige tilfeller som f.eks. ved foreldres mishandling eller vanskjøtsel av barnet, eller dersom foreldrene lever atskilt og det må treffes en avgjørelse om hvor barnet skal bo.
2. Under behandling av en sak i henhold til nr. 1 skal samtlige berørte parter gis anledning til å delta i saksbehandlingen og fremføre sine synspunkter.

3. Partene skal respektere den rett et barn som er atskilt fra en eller begge foreldre har til å opprettholde personlig forbindelse og direkte kontakt med begge foreldrene regelmessig, med mindre dette er i strid med barnets beste.

4. Dersom slik atskillelse skyldes en handling iverksatt av en part, som f.eks. pågrepelse, fengsling, eksil, utvisning eller død, (herunder dødsfall av en hvilken som helst årsak mens vedkommende er i denne partens varetekt), av en eller begge foreldre eller barnet, skal parten etter anmodning gi foreldrene, barnet, eller, når det er hensiktsmessig, et annet familiemedlem de vesentlige opplysninger om det eller de fraværende familiemedlemmenes oppholdssted, med mindre dette er til skade for barnet. Partene skal dessuten påse at fremleggelse av en slik anmodning ikke i seg selv vil få negative følger for vedkommende person eller personer.

Artikkel 10

1. I samsvar med partenes forpliktelse etter artikkel 9 nr. 1 skal søknader fra et barn eller dets foreldre om å reise inn i eller ut av en parts territorium med henblikk på familiegjenforening, behandles av partene på en positiv, human og rask måte. Partene skal dessuten sikre at fremleggelse av en slik søknad ikke vil få negative følger for søkerne og for medlemmene av deres familie.

2. Hvis foreldrene til et barn bor i forskjellige land, skal barnet ha rett til, unntatt under særlige omstendigheter, å opprettholde regelmessige, personlige forbindelser og direkte kontakt med begge foreldrene. For dette formål og i samsvar med partenes forpliktelse etter artikkel 9 nr. 1 skal partene respektere barnets og dets foreldres rett til å forlate ethvert land, herunder sitt eget, og til å reise inn i sitt eget land. Retten til å forlate ethvert land skal bare være underlagt begrensninger som er fastsatt ved lov og som er nødvendige for å beskytte nasjonal sikkerhet, offentlig orden (ordre public), offentlig helse eller moral eller andres rettigheter og friheter, og som er forenlige med de øvrige rettigheter som er anerkjent i denne konvensjon.

Artikkel 11

1. Partene skal treffe tiltak for å bekjempe at barn ulovlig føres ut av landet og ikke føres tilbake fra utlandet.
2. For dette formål skal partene fremme inngåelse av bilaterale eller multilaterale avtaler eller tiltredelse til eksisterende avtaler.

Artikkel 12

1. Partene skal garantere et barn som er i stand til å gjøre danne seg egne synspunkter, retten til fritt å gi uttrykk for disse synspunkter i alle forhold som vedrører barnet, og tillegge barnets synspunkter behørig vekt i samsvar med dets alder og modenhet.
2. For dette formål skal barnet særlig gis anledning til å bli hørt i enhver rettslig og administrativ saksbehandling som angår barnet, enten direkte eller gjennom en representant eller et egnet organ, på en måte som er i samsvar med saksbehandlingsreglene i nasjonal rett.

Artikkel 13

1. Barnet skal ha rett til ytringsfrihet; denne rett skal omfatte frihet til å søke, motta og meddele opplysninger og ideer av ethvert slag uten hensyn til grenser, enten det skjer muntlig, skriftlig eller på trykk, i kunstnerisk form eller gjennom en hvilken som helst uttrykksmåte barnet måtte velge.
2. Utøvelsen av denne rett kan undergis visse begrensninger, men bare begrensninger som er fastsatt ved lov og som er nødvendige:
 - a) av hensyn til andres rettigheter eller omdømme, eller
 - b) for å beskytte nasjonal sikkerhet, offentlig orden (ordre public) eller offentlig helse eller moral.

Artikkel 14

1. Partene skal respektere barnets rett til tankefrihet, samvittighetsfrihet og religionsfrihet.
2. Partene skal respektere foreldrenes, eventuelt vergenes, rett og plikt til å veilede barnet om utøvelsen av hans eller hennes rettigheter på en måte som er i samsvar med barnets gradvise utvikling.
3. Frihet til å gi uttrykk for sin religion eller overbevisning kan bare undergis de begrensninger som er fastsatt ved lov og som er nødvendige for å beskytte offentlig trygghet, orden, helse eller moral eller andres grunnleggende rettigheter og friheter.

Artikkel 15

1. Partene anerkjenner barnets rett til organisasjonsfrihet og frihet til å delta i fredelige forsamlinger.
2. Det kan ikke legges andre begrensninger på utøvelsen av disse rettigheter enn de som pålegges etter loven og som er nødvendige i et demokratisk samfunn av hensyn til nasjonal sikkerhet eller offentlig trygghet, offentlig orden (ordre public), beskyttelse av offentlig helse eller moral eller beskyttelse av andres rettigheter og friheter.

Artikkel 16

1. Ingen barn skal utsettes for vilkårlig eller ulovlig innblanding i sitt privatliv, sin familie, sitt hjem eller sin korrespondanse, eller for ulovlige angrep mot sin ære eller sitt omdømme.
2. Barnet har rett til lovens beskyttelse mot slik innblanding eller slike angrep.

Artikkel 17

Partene erkjenner massemedienes viktige rolle og skal sikre at barnet har tilgang til informasjon og stoff fra forskjellige nasjonale og internasjonale kilder, særlig de som har som formål å fremme barnets sosiale, åndelige og moralske velferd og fysiske og psykiske helse. For dette formål skal partene:

- a) oppmuntre massemediene til å spre informasjon og stoff som er av sosial og kulturell verdi for barnet og er i pakt med ånden i artikkel 29,
- b) oppmuntre internasjonalt samarbeid om produksjon, utveksling og spredning av slik informasjon og slikt stoff fra forskjellige kulturelle, nasjonale og internasjonale kilder,
- c) oppmuntre produksjon og spredning av barnebøker,
- d) oppmuntre massemediene til å ta særlig hensyn til de språklige behov hos barn som tilhører en minoritetsgruppe eller et urfolk,
- e) oppmuntre utviklingen av egnede retningslinjer for å beskytte barn mot informasjon og stoff som er skadelig for barns velferd, idet bestemmelsene i artiklene 13 og 18 tas i betraktning.

Artikkel 18

1. Partene skal bestrebe seg på å sikre anerkjennelse av prinsippet om at begge foreldre har et felles ansvar for barnets oppdragelse og utvikling. Foreldre, eventuelt verger, har hovedansvaret for barnets oppdragelse og utvikling. Barnets beste skal for dem komme i første rekke.
2. For å garantere og fremme de rettigheter som er fastsatt i denne konvensjon, skal partene yte egnet bistand til foreldre og verger når de utfører sine plikter som barneoppdragere, og de skal sørge for utvikling av institusjoner, ordninger og tjenester innen barneomsorg.

3. Partene skal treffe alle egnede tiltak for å sikre at barn av yrkesaktive foreldre får rett til å nyte godt av omsorgstjenester og -ordninger for barn når de oppfyller vilkårene for dette.

Artikkel 19

1. Partene skal treffe alle egnede lovgivningsmessige, administrative, sosiale og opplæringsmessige tiltak for å beskytte barnet mot alle former for fysisk eller psykisk vold, skade eller misbruk, vanskjøtsel eller forsømmelig behandling, mishandling eller utnytting, herunder seksuelt misbruk, mens en eller begge foreldre, verge(r) eller eventuelt annen person har omsorgen for barnet.

2. Slike beskyttelsestiltak bør omfatte effektive prosedyrer for utforming av sosiale programmer som yter nødvendig støtte til barnet og til dem som har omsorgen for barnet, samt andre former for forebygging, påpeking, rapportering, viderehenvisning, undersøkelse, behandling og oppfølging av tilfeller av barnemishandling som tidligere beskrevet og, om nødvendig, for rettslig oppfølging.

Artikkel 20

1. Et barn som midlertidig eller permanent er fratatt sitt familiemiljø, eller som i egen interesse ikke kan tillates å bli værende i et slikt miljø, skal ha rett til særlig beskyttelse og bistand fra staten.

2. I samsvar med sin nasjonale lovgivning skal partene sikre alternativ omsorg for et slikt barn.

3. Slik omsorg kan f.eks. omfatte plassering i fosterhjem, Kafala etter islamsk lov, adopsjon eller, om nødvendig, plassering i institusjon egnet for omsorg for barn. Når mulige løsninger overveies, skal det tas tilbørlig hensyn til ønskeligheten av kontinuitet i barnets oppdragelse og til barnets etniske, religiøse, kulturelle og språklige bakgrunn.

Artikkel 21

Parter som anerkjenner og/eller tillater adopsjon, skal sikre at barnets beste skal være det overordnede hensynet, og de skal:

- a) sikre at tillatelse til adopsjon bare blir gitt av kompetente myndigheter som i samsvar med gjeldende lover og saksbehandlingsregler og på grunnlag av alle relevante og pålitelige opplysninger beslutter at adopsjon kan tillates på bakgrunn av barnets situasjon i forhold til foreldre, slektninger og verger og at de berørte personer, om nødvendig, har gitt sitt samtykke til adopsjonen etter å ha fått full informasjon og den rådgivning som måtte være nødvendig,
- b) erkjenne at adopsjon fra et land til et annet kan betraktes som en alternativ form for omsorg for et barn, dersom barnet ikke kan plasseres i en fosterfamilie eller adopteres bort, eller det ikke på noen egnet måte er mulig å dra omsorg for barnet i hjemlandet,
- c) sikre at barn som adopteres til et annet land, nyter godt av de samme beskyttelsestiltak og regler som gjelder for adopsjon innenlands,
- d) treffe alle egnede tiltak for å sikre at utenlandsadopsjon ikke fører til utilbørlig økonomisk fortjeneste for dem som har medvirket ved adopsjonen,
- e) når det er hensiktsmessig, fremme formålet med denne artikkel ved å inngå bilaterale eller multilaterale ordninger eller avtaler, og innenfor denne ramme bestrebe seg på å sikre at plassering av barnet i et annet land blir utført av kompetente myndigheter eller organer.

Artikkel 22

1. Partene skal treffe egnede tiltak for å sikre at et barn som søker flyktningestatus eller som anses som flyktning i samsvar med gjeldende internasjonal eller nasjonal rett og praksis, enten de kommer alene eller er ledsaget av sine foreldre eller av en annen person, får behørig beskyttelse og humanitær hjelp i av utøvelsen rettighetene anerkjent i denne konvensjon og i andre internasjonale instrumenter om menneskerettigheter eller humanitære forhold som vedkommende stater er part i.

2. For dette formål skal partene på den måte de finner hensiktsmessig, samarbeide i forbindelse med alle bestrebelses iverksatt av De forente nasjoner og andre kompetente mellomstatlige eller ikke-statlige organisasjoner som samarbeider med De forente nasjoner, for å beskytte og hjelpe et slikt barn og for å oppspore et flyktningebarns foreldre eller andre familiemedlemmer for å skaffe til veie de opplysninger som er nødvendige for at barnet kan gjenforenes med sin familie. Dersom det ikke er mulig å finne foreldre eller andre familiemedlemmer, skal barnet gis samme beskyttelse som ethvert annet barn som av en eller annen grunn permanent eller midlertidig er berøvet sitt familiemiljø, som fastsatt i denne konvensjon.

Artikkel 23

1. Partene anerkjenner at et barn som er psykisk eller fysisk utviklingshemmet, bør ha et fullverdig og anstendig liv under forhold som sikrer verdighet, fremmer selvstendighet og bidrar til barnets aktive deltakelse i samfunnet.

2. Partene anerkjenner at barn med funksjonshemninger har rett til særlig omsorg og skal, innenfor rammen av de midler som er til rådighet, oppmuntre til og sikre at barn som oppfyller vilkårene og barns omsorgspersoner får den hjelp de har søkt om og som er rimelig i forhold til barnets tilstand og foreldrenes eller andre omsorgspersoners situasjon.

3. Idet det anerkjennes at funksjonshemmede barn har særlige behov, skal hjelp som ytes i samsvar med nr. 2 gis gratis når dette er mulig, samtidig som foreldrenes eller andre omsorgspersoners økonomi tas i betraktning, og hjelpen skal innrettes slik at funksjonshemmede barn har effektiv adgang til og mottar undervisning, opplæring, helsetjenester, rehabiliteringstjenester, forberedelse til arbeidslivet og rekreasjonsmuligheter på en måte som best mulig fremmer barnets sosiale integrering og personlige utvikling, herunder dets kulturelle og åndelige utvikling.

4. I det internasjonale samarbeids ånd skal partene fremme utveksling av egnet informasjon om forebyggende helsearbeid og om medisinsk, psykologisk og fysikalsk behandling av funksjonshemmede barn, herunder spredning av og tilgang til informasjon om rehabiliteringsmetoder, undervisning og yrkesveiledningstjenester, for at partene skal kunne forbedre sin kapasitet og kompetanse og å utvide sine erfaringer på disse områder. I denne sammenheng skal det tas særlig hensyn til utviklingslandenes behov.

Artikkel 24

1. Partene anerkjenner barnets rett til å nyte godt av den høyest oppnåelige helsestandard og til behandlingstilbud for sykdom og rehabilitering. Partene skal bestrebe seg på å sikre at ingen barn fratras sin rett til adgang til slike helsetjenester.

2. Partene skal arbeide for full gjennomføring av denne rettighet og skal særlig treffe egnede tiltak for å:

a) redusere spedbarns- og barnedødelighet,

b) sikre at det ytes nødvendig legehjelp og helseomsorg til alle barn, med vekt på utviklingen av primærhelsetjenesten,

c) bekjempe sykdom og feilernæring, også innenfor rammen av primærhelsetjenesten, ved bl.a. å anvende allerede tilgjengelig

teknologi og gjennom å stille tilstrekkelig næringsrike matvarer og rent drikkevann til rådighet, idet farene og risikoen knyttet til miljøforurensning tas i betraktning,

d) sikre egnet helseomsorg for mødre før og etter fødselen,

e) sikre at alle grupper i samfunnet, særlig foreldre og barn, er informert om, har tilgang til undervisning om og støttes i bruken av grunnleggende kunnskaper om barns helse og ernæring, fordelene ved amming, hygiene, miljøhygiene og forebygging av ulykker,

f) utvikle forebyggende helseomsorg, foreldreveiledning, og undervisning og tjenester innen familieplanlegging.

3. Partene skal treffe alle effektive og egnede tiltak for å avskaffe tradisjonsbunden praksis som er skadelig for barns helse.

4. Partene forplikter seg til å fremme og oppmuntre internasjonalt samarbeid med henblikk på gradvis å virkeliggjøre fullt ut rettighetene anerkjent i denne artikkel. I denne sammenheng skal det tas spesielt hensyn til utviklingslandenes behov.

Artikkel 25

Partene anerkjenner at et barn som er blitt plassert av kompetente myndigheter for å få omsorg, beskyttelse eller fysisk eller psykisk behandling, har rett til periodisk vurdering av den behandling barnet får og av alle andre forhold som har betydning for plasseringen av barnet.

Artikkel 26

1. Partene skal anerkjenne ethvert barns rett til sosiale trygdetelser, inkludert sosial forsikring, og skal treffe de nødvendige

tiltak for at barnet oppnår fulle rettigheter i samsvar med landets lovgivning.

2. Slike ytelser bør, når det er hensiktsmessig, gis under hensyn til ressursene og forholdene til barnet og de personer som har ansvaret for barnets underhold, samt til andre forhold som har betydning for søknad om ytelser inngitt av eller på vegne av barnet.

Artikkel 27

1. Partene anerkjenner ethvert barns rett til en levestandard som er tilstrekkelig for barnets fysiske, psykiske, åndelige, moralske og sosiale utvikling.

2. Foreldre eller andre som er ansvarlige for barnet, har det grunnleggende ansvaret for å sikre, innen sine evner og økonomiske muligheter, de levevilkår som er nødvendige for barnets utvikling.

3. I samsvar med nasjonale forhold og innenfor rammen av sine midler, skal partene treffe egnede tiltak for å hjelpe foreldre og andre som har ansvaret for barnet til å virkeliggjøre denne rettighet, og de skal ved behov sørge for materiell hjelp og støttetiltak, særlig med hensyn til mat, klær og bolig.

4. Partene skal treffe alle egnede tiltak for å sikre inndrivning av underholdsbidrag for barnet fra foreldrene eller andre personer som har økonomisk ansvar for barnet, enten de bor i vedkommende stat eller i utlandet. Særlig når personen som har økonomisk ansvar for barnet bor i en annen stat enn barnet, skal partene fremme tilslutning til internasjonale avtaler eller inngåelse av slike avtaler så vel som utarbeidelse av andre egnede ordninger.

Artikkel 28

1. Partene anerkjenner barnets rett til utdanning, og med sikte på å oppnå denne rett gradvis og på grunnlag av like muligheter skal de særlig:

- a) gjøre grunnutdanningen obligatorisk og gratis tilgjengelig for alle,
- b) oppmuntre utviklingen av forskjellige former for videregående opplæring, herunder allmennfaglig og yrkesfaglig opplæring, gjøre dem tilgjengelige og oppnåelige for ethvert barn, og treffe egnede tiltak som f.eks. innføring av gratis undervisning og tilbud om økonomisk støtte ved behov,
- c) med alle egnede midler gjøre høyere utdanning tilgjengelig for alle på grunnlag av den enkeltes evner,
- d) gjøre informasjon og veiledning om undervisning og fagopplæring tilgjengelig og oppnåelig for alle barn,
- e) treffe tiltak for å oppmuntre til regelmessig skolegang og for å redusere antallet av dem som ikke fullfører skolegangen.

2. Partene skal treffe alle egnede tiltak for å sikre at skolens disiplin utøves på en måte som er forenlig med barnets menneskeverd og i samsvar med denne konvensjon.

3. Partene skal fremme og oppmuntre internasjonalt samarbeid om forhold som angår utdanning, særlig med henblikk på å bidra til å avskaffe uvitenhet og analfabetisme over hele verden og å lette tilgangen til vitenskapelig og teknologisk kunnskap og moderne undervisningsmetoder. I denne sammenheng skal det tas særlig hensyn til utviklingslandenes behov.

Artikkel 29

1. Partene er enige om at barnets utdanning skal ta sikte på:
 - a) å utvikle barnets personlighet, talenter og psykiske og fysiske evner så langt det er mulig,
 - b) å utvikle respekt for menneskerettighetene og de grunnleggende friheter og for prinsippene nedfelt i De forente nasjoners pakt,
 - c) å utvikle respekt for barnets foreldre, dets egen kulturelle identitet, språk og verdier, for de nasjonale verdier i det land barnet bor, landet hvor han eller hun eventuelt kommer fra og for kulturer som er forskjellige fra barnets egen kultur,
 - d) å forberede barnet til et ansvarlig liv i et fritt samfunn i en ånd av forståelse, fred, toleranse, likestilling mellom kjønnene og vennskap mellom alle folkeslag, etniske, nasjonale og religiøse grupper og personer som tilhører urbefolkningen,
 - e) å fremme respekten for det naturlige miljø.

1. Ingen del av denne artikkel eller artikkel 28 skal fortolkes slik at det gripes inn i personers og organisasjoners frihet til å opprette og lede utdanningsinstitusjoner, under forutsetning av at prinsippene fastsatt i nr. 1 i denne artikkel overholdes, og at den undervisningen som blir gitt i slike institusjoner er i samsvar med de minimumskrav vedkommende stat eventuelt har fastsatt.

Artikkel 30

I stater hvor det finnes etniske, religiøse eller språklige minoriteter eller personer som tilhører en urbefolkning, skal et barn som tilhører en slik minoritet eller urbefolkningen, ikke nektes retten til sammen med andre medlemmer av sin gruppe å leve i pakt med sin kultur,

bekjenne seg til og utøve sin religion, eller bruke sitt eget språk.

Artikkel 31

1. Partene anerkjenner barnets rett til hvile og fritid og til å delta i lek og fritidsaktiviteter som passer for barnets alder og til fritt å delta i kulturliv og kunstnerisk virksomhet.
2. Partene skal respektere og fremme barnets rett til fullt ut å delta i det kulturelle og kunstneriske liv og skal oppmuntre tilgangen til egnede og like muligheter for kulturelle, kunstneriske, rekreasjons- og fritidsaktiviteter.

Artikkel 32

1. Partene anerkjenner barnets rett til beskyttelse mot økonomisk utbytting og mot å utføre ethvert arbeid som kan være farlig eller til hinder for barnets utdanning, eller skadelig for barnets helse eller fysiske, psykiske, åndelige, moralske eller sosiale utvikling.
2. Partene skal treffe lovgivningsmessige, administrative, sosiale og undervisningsmessige tiltak for å sikre gjennomføringen av denne artikkel. For dette formål og idet det tas hensyn til relevante bestemmelser i andre internasjonale instrumenter skal partene særlig:
 - a) fastsette minstealder eller -aldre for adgang til sysselsetting,
 - b) sørge for passende regulering av arbeidstid og arbeidsforhold, og
 - c) fastsette passende straffer eller andre sanksjoner for å sikre effektiv håndheving av denne artikkel.

Artikkel 33

Partene skal treffe alle egnede tiltak, herunder lovgivningsmessige, administrative, sosiale og undervisningsmessige tiltak, for å beskytte barnet mot ulovlig bruk av narkotiske eller psykotrope stoffer, slik disse er definert i de relevante internasjonale traktater, og for å hindre at barn blir brukt i ulovlig produksjon og handel med slike stoffer.

Artikkel 34

Partene påtar seg å beskytte barnet mot alle former for seksuell utnyttning og seksuelt misbruk. For dette formål skal partene særlig treffe alle egnede nasjonale, bilaterale og multilaterale tiltak for å hindre at noen:

- a) tilskynder eller tvinger et barn til å delta i enhver form for ulovlig seksuell aktivitet,
- b) utnytter barn ved å bruke dem til prostitusjon eller andre ulovlige seksuelle handlinger,
- c) utnytter barn ved å bruke dem i pornografiske opptredener eller i pornografisk materiale.

Artikkel 35

Partene skal treffe alle egnede nasjonale, bilaterale og multilaterale tiltak for å hindre bortføring og salg av eller handel med barn til noe som helst formål og på noen som helst måte.

Artikkel 36

Partene skal beskytte barnet mot alle andre former for utnyttning som på noen måte kan være til skade for barnets ve og vel.

Artikkel 37

Partene skal sikre at:

a) intet barn utsettes for tortur eller annen grusom, umenneskelig eller nedverdiggende behandling eller straff. Verken dødsstraff eller livsvarig fengsel uten mulighet til løslatelse skal idømmes for lovovertridelser begått av personer under 18 år,

b) intet barn ulovlig eller vilkårlig berøves sin frihet. Pågripelse, frihetsberøvelse eller fengsling av et barn skal skje på lovlig måte og skal bare benyttes som en siste utvei og for et kortest mulig tidsrom,

c) ethvert barn som er berøvet friheten, skal behandles med menneskelighet og med respekt for menneskets iboende verdighet og på en måte som tar hensyn til barnets behov i forhold til dets alder. Særlig skal ethvert barn som er berøvet sin frihet, holdes atskilt fra voksne, med mindre det motsatte anses å være det beste for barnet, og det skal ha rett til å opprettholde forbindelsen med sin familie gjennom brevveksling og besøk, unntatt under særlige omstendigheter,

d) ethvert barn som er berøvet sin frihet, skal ha rett til omgående juridisk og annen egnet bistand, samt rett til å prøve lovligheten av frihetsberøvelsen for en domstol eller annen kompetent, uavhengig og upartisk myndighet og til å få en rask avgjørelse på en slik sak.

Artikkel 38

1. Partene forplikter seg til å respektere og sikre respekten for de bestemmelser i internasjonal humanitærrett som gjelder for dem i væpnede konflikter og som berører barnet.

2. Partene skal treffe alle gjennomførbare tiltak for å sikre at personer under 15 år ikke deltar direkte i fiendtligheter.

3. Partene skal avstå fra å rekruttere personer som ikke har fylt 15 år til sine væpnede styrker. Ved rekruttering blant de personer som er fylt 15, men ikke 18 år, skal partene bestrebe seg på først å velge ut de eldste.

4. I samsvar med sine forpliktelser i henhold til internasjonal humanitærrett til å beskytte sivilbefolkningen under væpnede konflikter, skal partene treffe alle gjennomførbare tiltak for å sikre beskyttelse av og omsorg for barn som berøres av en væpnet konflikt.

Artikkel 39

Partene skal treffe alle egnede tiltak for å fremme fysisk og psykisk rehabilitering og sosial reintegrering av et barn som har vært utsatt for: enhver form for vanskjøtsel, utnyttning eller misbruk; tortur eller enhver annen form for grusom, umenneskelig eller nedverdiggende behandling eller straff; eller væpnede konflikter. Slik rehabilitering og reintegrering skal finne sted i et miljø som fremmer barnets helse, selvrespekt og verdighet.

Artikkel 40

1. Partene anerkjenner at ethvert barn som beskyldes for, anklages for eller finnes å ha begått et straffbart forhold, har rett til å bli behandlet på en måte som fremmer barnets følelse av verdighet og egenverd, som styrker barnets respekt for andres menneskerettigheter og grunnleggende friheter og som tar hensyn til barnets alder og ønskeligheten av å fremme barnets reintegrering, slik at det påtar seg en konstruktiv rolle i samfunnet.

2. For dette formål og idet det tas hensyn til relevante bestemmelser i internasjonale instrumenter, skal partene særlig sikre at:

a) intet barn beskyldes for, anklages for eller er funnet å ha begått

et straffbart forhold på grunn av handlinger eller unnlatelser som ikke var forbudt etter nasjonal eller internasjonal rett på det tidspunkt de ble begått,

b) ethvert barn som beskyldes for eller anklages for å ha begått et straffbart forhold, i det minste har følgende garantier:

(i) å bli ansett som uskyldig inntil det motsatte er bevist i henhold til loven,

(ii) å bli underrettet straks og direkte om anklagene mot ham eller henne, eventuelt gjennom hans eller hennes foreldre eller verge, og til å få juridisk eller annen egnet bistand under forberedelsen og fremføringen av hans eller hennes forsvar,

(iii) å få saken avgjort uten forsinkelse av en kompetent, uavhengig og upartisk myndighet eller rettsinstans i en rettfærdig rettergang i henhold til loven, med juridisk eller annen egnet bistand, og med hans eller hennes foreldre eller verger til stede, med mindre dette ikke anses å være det beste for barnet, idet barnets alder eller situasjon særlig tas i betraktning,

(iv) ikke å bli tvunget til å avgi vitneforklaring eller til å innrømme skyld; til å avhøre eller få avhørt motpartens vitner og til å føre og få avhørt sine egne vitner på samme vilkår,

(v) dersom et straffbart forhold anses å ha funnet sted, å få denne avgjørelse og eventuelle tiltak truffet som følge av dette, prøvet av en høyere kompetent, uavhengig og upartisk myndighet eller rettsinstans i henhold til loven,

(vi) å få gratis bistand av tolk hvis barnet ikke forstår eller snakker det språk som blir brukt,

(vii) at barnets privatliv fullt ut respekteres under hele saks-
gangen.

3. Partene skal søke å fremme innføringen av lover, prosedyrer, opp-
rettelse av myndigheter og institusjoner som er særlig tilpasset barn
som beskyldes for, anklages for eller er funnet å ha begått et straff-
bart forhold, og særlig:

a) fastsette en lavalder under hvilken barnet anses ikke å være i
stand til å begå et straffbart forhold,

b) når det er hensiktsmessig og ønskelig, innføre tiltak for å ta
seg av slike barn uten å gå til rettslige skritt , forutsatt at mennes-
kerettighetene og de rettslige garantier fullt ut respekteres.

4. Forskjellige ordninger, som f.eks. omsorg, veiledning og pålegg
om tilsyn; rådgivning, friomsorg, plassering i fosterhjem; allmennfag-
lige og yrkesfaglige opplæringsprogrammer og andre løsninger enn
plassering i institusjon, skal være tilgjengelige for å sikre at barn blir
behandlet på en måte som tjener barnets ve og vel og som står i for-
hold til omstendighetene og til lovovertrædelsen.

Artikkel 41

Intet i denne konvensjon skal berøre en bestemmelse som i større
grad bidrar til virkeliggjøring av barnets rettigheter og som eventuelt
inngår i:

a) en parts nasjonale lovgivning, eller

b) folkeretten som gjelder for vedkommende part.

DEL II

Artikkel 42

Partene forplikter seg, gjennom egnede og aktive tiltak, til å gjøre konvensjonens prinsipper og bestemmelser alminnelig kjent både for voksne og barn.

Artikkel 43

1. For å vurdere de fremskritt partene har gjort i retning av å virkeliggjøre de forpliktelser de har påtatt seg i denne konvensjon, skal det opprettes en Komite for barnets rettigheter, som skal utføre oppgavene fastsatt nedenfor.
2. Komiteen skal bestå av ti sakkyndige med høy moralsk anseelse og med anerkjent kompetanse på det området som omfattes av konvensjonen. Komiteens medlemmer skal velges av partene blant deres statsborgere, og de skal tjenestegjøre i personlig egenskap, idet det tas hensyn til en rettferdig geografisk fordeling så vel som til de viktigste rettssystemer.
3. Komiteens medlemmer skal velges ved hemmelig avstemning fra en liste over personer som partene har innstilt. Hver part kan innstille en person blant sine statsborgere.
4. Det innledende valg til komiteen skal avholdes senest seks måneder etter datoen for denne konvensjons ikrafttredelse og deretter hvert annet år. Minst fire måneder før dagen for det enkelte valg skal De forente nasjoners generalsekretær sende et brev til partene og oppfordre dem til å sende inn sine innstillinger innen to måneder. Generalsekretæren skal deretter utarbeide en oversikt i alfabetisk rekkefølge over alle personer som er innstilt på denne måten, med

angivelse av de parter som har innstilt dem, og skal oversende den til de stater som er part i denne konvensjon.

5. Partene skal avholde valgene på sine møter ved De forente nasjoners hovedsete, sammenkalt av generalsekretæren. På disse møtene, som for å være beslutningsdyktig krever at to tredjedeler av partene deltar, innvelges de personene i komiteen som oppnår det høyeste antall stemmer og et absolutt flertall av stemmene fra de parter som er til stede og avgir stemme.

6. Komiteens medlemmer skal velges for et tidsrom på fire år. De skal kunne gjenvelges hvis de blir innstilt på nytt. Etter to år utløper perioden for fem av de medlemmene som ble valgt ved det første valg; umiddelbart etter det første valget skal navnene på disse fem medlemmer utvelges av møtelederen ved loddtrekning.

7. Hvis et medlem av komiteen dør eller trekker seg eller erklærer at han eller hun av en eller annen grunn ikke lenger kan utføre sine plikter som medlem av komiteen, skal den part som innstilte medlemmet, utnevne en annen sakkyndig blant sine statsborgere til å tjenestegjøre for den resterende del av perioden, under forutsetning av at komiteen gir sin godkjenning.

8. Komiteen fastsetter sine egne prosedyreregler.

9. Komiteen velger sine tjenestemenn for et tidsrom av to år.

10. Komiteens møter skal normalt holdes ved De forente nasjoners hovedsete, eventuelt på et annet egnet sted som komiteen bestemmer. Komiteen møtes normalt en gang i året. Komitemøtenes lengde bestemmes, og endres om nødvendig, av et møte mellom partene i denne konvensjon, under forutsetning av at Hovedforsamlingen gir sin godkjenning.

11. De forente nasjoners generalsekretær skal stille til rådighet det

personale og de hjelpemidler som er nødvendig for en effektiv utføring av komiteens oppgaver i henhold til denne konvensjon.

12. Med godkjenning fra Hovedforsamlingen skal medlemmene av komiteen opprettet i henhold til denne konvensjon, motta godtgjørelse fra De forente nasjoners midler, på de vilkår og betingelser Hovedforsamlingen beslutter.

Artikkel 44

1. Partene forplikter seg til å oversende til komiteen gjennom De forente nasjoners generalsekretær rapporter over de tiltak som de har vedtatt og som iverksetter rettighetene anerkjent i konvensjonen, og om den fremgang som er gjort når det gjelder å nyte godt av disse rettigheter

a) innen to år etter at konvensjonen trådte i kraft for vedkommende part, og

b) deretter hvert femte år.

2. Rapporter som blir oversendt i samsvar med denne artikkel, skal angi eventuelle forhold og vanskeligheter som innvirker på oppfyllelsen av forpliktelsene i henhold til denne konvensjon. Rapportene skal også inneholde tilstrekkelig informasjon til å gi komiteen en bred oversikt over konvensjonens gjennomføring i den aktuelle stat.

3. En part som har innsendt en omfattende førstegangsrapport til komiteen, behøver ikke i sine følgende rapporter som innsendes i samsvar med nr. 1 b), gjenta den grunnleggende informasjon som tidligere er gitt.

4. Komiteen kan be partene om ytterligere opplysninger som har betydning for gjennomføringen av konvensjonen.

5. Komiteen skal hvert annet år gjennom Det økonomiske og sosiale råd oversende til De forente nasjoners hovedforsamling rapporter over sin virksomhet.
6. Partene skal gjøre sine rapporter lett tilgjengelige for allmennheten i sine egne land.

Artikkel 45

For å fremme en effektiv gjennomføring av konvensjonen og for å oppmuntre til internasjonalt samarbeid på det området konvensjonen dekker:

- a) skal FNs særorganisasjoner, UNICEF og andre FN-organer ha rett til å være representert under drøftelsen av gjennomføringen av de bestemmelser i konvensjonen som faller innenfor deres mandatområde. Komiteen kan innby særorganisasjonene, UNICEF og andre kvalifiserte organer som den måtte anse egnet, til å gi sakkyndig råd om gjennomføringen av konvensjonen på felter som ligger innenfor deres respektive mandatområder. Komiteen kan oppfordre FNs særorganisasjoner, UNICEF og andre FN-organer til å sende inn rapporter om gjennomføringen av konvensjonen på felter som ligger innenfor deres virksomhetsområde,
- b) skal komiteen, på den måten den finner hensiktsmessig, oversende til særorganisasjonene, UNICEF og andre kompetente organer alle rapporter fra parter som inneholder forespørsler eller påpeker behov for faglig råd eller bistand, sammen med komiteens eventuelle observasjoner og forslag til disse forespørsler eller behov,
- c) kan komiteen anbefale Hovedforsamlingen å anmode generalsekretæren om å foreta undersøkelser på komiteens vegne av særlige spørsmål som gjelder barnets rettigheter,

d) kan komiteen fremsette forslag og generelle anbefalinger på bakgrunn av opplysninger som er mottatt i henhold til artikkel 44 og 45 i denne konvensjon. Slike forslag og generelle anbefalinger skal sendes videre til alle berørte parter og innberettes til Hovedforsamlingen sammen med partenes eventuelle kommentarer.

DEL III

Artikkel 46

Denne konvensjon skal være åpen for undertegning av alle stater.

Artikkel 47

Denne konvensjon skal ratifiseres. Ratifikasjonsdokumentene skal deponeres hos De forente nasjoners generalsekretær.

Artikkel 48

Denne konvensjon skal forbli åpen for tiltredelse for alle stater. Tiltredelsesdokumentene skal deponeres hos De forente nasjoners generalsekretær.

Artikkel 49

1. Denne konvensjon skal tre i kraft den trettiende dag som følger etter den dag det tjuende ratifikasjons- eller tiltredelsesdokument er deponert hos De forente nasjoners generalsekretær.
2. For hver stat som ratifiserer eller tiltrer konvensjonen etter at det tjuende ratifikasjons- eller tiltredelsesdokument er deponert, skal konvensjonen tre i kraft den trettiende dag etter at denne stat har deponert sitt ratifikasjons- eller tiltredelsesdokument.

Artikkel 50

1. Enhver part kan foreslå en endring og sende forslaget til De forente nasjoners generalsekretær. Generalsekretæren skal deretter

meddele endringsforslaget til partene med anmodning om at de tilkjenne gir om de ønsker en partskonferanse for å drøfte og å stemme over forslagene. Hvis minst en tredjedel av partene innen fire måneder fra datoen for meddelelsen ønsker en slik konferanse, skal generalsekretæren kalle sammen konferansen i De forente nasjoners regi. Enhver endring som vedtas av et flertall av de parter som er til stede og avgir stemme, skal oversendes De forente nasjoners hovedforsamling til godkjenning.

2. En endring som er vedtatt i samsvar med nr. 1 i denne artikkel, skal tre i kraft når den er godkjent av De forente nasjoners hovedforsamling og godtatt av partene med to tredjedels flertall.

3. Når en endring trer i kraft, er den bindende for de parter som har godtatt den, mens de øvrige parter fremdeles er bundet av bestemmelsene i denne konvensjon og eventuelle tidligere endringer som de har godtatt.

Artikkel 51

1. De forente nasjoners generalsekretær skal ta imot og videresende til alle stater de forbehold som stater har tatt ved ratifikasjon eller til-tredelse.

2. Et forbehold skal ikke tillates hvis det er uforenlig med konvensjonens formål og hensikt.

3. Forbehold kan når som helst trekkes tilbake ved underretning om dette til De forente nasjoners generalsekretær, som deretter skal underrette alle stater. Slik underretning får virkning fra den dag generalsekretæren mottar den.

Artikkel 52

En part kan si opp denne konvensjon ved skriftlig underretning til De forente nasjoners generalsekretær. Oppsigelsen får virkning ett år etter den dag generalsekretæren mottar underretningen.

Artikkel 53

De forente nasjoners generalsekretær er utpekt som depositar for denne konvensjon.

Artikkel 54

Konvensjonens originaleksemplar, hvis arabiske, kinesiske, engelske, franske, russiske og spanske tekst har samme gyldighet, skal deponeres hos De forente nasjoners generalsekretær.

Til bekreftelse på dette har de undertegnede, med behørig fullmakt fra sine respektive regjeringer, undertegnet denne konvensjon.

Valgfri protokoll til konvensjonen om barnets rettigheter om barn i væpnet konflikt, 25. mai 2000

De stater som er part i denne protokoll,

som er oppmuntret av den overveldende støtten Konvensjonen om barnets rettigheter har fått, noe som viser det vidtrekkende engasjement som finnes for å fremme og verne om barnets rettigheter, som bekrefter på ny at barns rettigheter krever særskilt vern, og oppfordrer til stadig forbedring av barns kår uten forskjellsbehandling, og for deres utvikling og utdanning under fredelige og trygge forhold,

som er foruroliget over de skadelige og omfattende følger væpnet konflikt har på barn og de langsiktige konsekvenser dette har for varig fred, sikkerhet og utvikling,

som fordømmer det faktum at barn er skyteskiver under væpnede konflikter og at det rettes direkte angrep mot mål som er beskyttet etter folkeretten, herunder steder som vanligvis samler et betydelig antall barn, som f.eks. skoler og sykehus,

som merker seg vedtakelsen av Vedtektene for Den internasjonale straffedomstol, og særlig at de definerer det å utskrive eller verve barn under femten år eller å bruke dem til å delta aktivt i fiendtligheter både i internasjonale og ikke-internasjonale væpnede konflikter, som en krigsforbrytelse,

som derfor mener at for å ytterligere styrke gjennomføringen av de rettigheter som er anerkjent i Konvensjonen om barnets rettigheter, er det nødvendig å gi barn bedre beskyttelse mot å bli trukket inn i væpnet konflikt,

som merker seg at artikkel 1 i Konvensjonen om barnets rettigheter presiserer at for så vidt angår den konvensjonen, menes med barn et hvert menneske under 18 år, med mindre myndighetsalder nås tidligere ved lovgivning som gjelder barnet,

som er overbevist om at en valgfri protokoll til konvensjonen som hever aldersgrensen for mulig rekruttering av personer til de væpnede styrker og deres deltakelse i fiendtligheter, vil bidra effektivt til å gjennomføre prinsippet om at ved alle handlinger som vedrører barn skal det først og fremst tas hensyn til hva som gavner barnet best, som merker seg at Røde Kors og Røde halvmånes tjuesjette internasjonale konferanse i desember 1995 blant annet anbefalte at parter i konflikter skal ta alle gjennomførbare skritt for å sikre at barn under 18 år ikke tar del i fiendtligheter,

som gleder seg over den enstemmige vedtakelsen i juni 1999 av ILO-konvensjon nr. 182 om forbud mot og umiddelbare tiltak for å avskaffe de verste former for barnearbeid, som blant annet forbyr tvungen eller obligatorisk rekruttering av barn for bruk i væpnet konflikt,

som med største uro fordømmer det faktum at væpnede grupper utenfor en stats væpnede styrker rekrutterer, trener og bruker barn i fiendtligheter innenfor og på tvers av nasjonale grenser, og som erkjenner ansvaret som påhviler dem som rekrutterer, trener og bruker barn for dette formål,

som minner om den forpliktelse hver av partene i en væpnet konflikt har til å følge bestemmelsene i internasjonal humanitærrett,

som understreker at denne protokoll ikke har innvirkning på formålene og prinsippene nedfelt i De forente nasjoners pakt, herunder artikkel 51 og relevante normer i humanitærretten,

som er klar over at fred og sikkerhet basert på full respekt for formålene og prinsippene i De forente nasjoners pakt og etterlevelse av gjeldende menneskerettighetsinstrumenter, er helt nødvendig for å sikre barn full beskyttelse, særlig under væpnede konflikter og fremmed okkupasjon.

som erkjenner de særskilte behovene til barn som er særlig utsatt for rekruttering til eller bruk i fiendtligheter i strid med denne protokoll, på grunn av deres økonomiske og sosiale status eller kjønn, som også er klar over at det er nødvendig å ta i betraktning de økonomiske, sosiale og politiske underliggende årsakene til at barn trekkes inn i væpnede konflikter,

som er overbevist om behovet for å styrke internasjonalt samarbeid ved gjennomføringen av denne protokoll, samt fysisk og psykisk rehabilitering og sosial integrasjon av barn som er offer for væpnede konflikter.

som oppmuntrer samfunnet og særlig barn, og barn som har vært offer for slike handlinger, til å bidra til å spre informasjon og holdningsskapende programmer om gjennomføringen av protokollen, er blitt enige om følgende:

Artikkel 1

Partene skal treffe alle gjennomførbare tiltak for å sikre at personer i deres væpnede styrker som ikke er fylt 18 år, ikke deltar direkte i fiendtligheter.

Artikkel 2

Partene skal sikre at personer som ikke er fylt 18 år, ikke tvangsrekrutteres til deres væpnede styrker.

Artikkel 3

1. Partene skal heve den nedre aldersgrensen, med hele år, for rekruttering av personer til frivillig tjeneste i deres nasjonale væpnede styrker i forhold den som er nedfelt i artikkel 38 nr. 3 i Konvensjonen om barnets rettigheter, idet det tas hensyn til prinsip-

pene i nevnte artikkel, og i erkjennelse av at i henhold til konvensjonen har personer under 18 år rett til særlig beskyttelse.

2. Hver part skal deponere en bindende erklæring ved ratifikasjon eller tiltrædelse til denne protokoll, som angir den nedre aldersgrensen for rekruttering til frivillig tjeneste i dens nasjonale væpnede styrker, samt en beskrivelse av de beskyttelsestiltak den har innført for å sikre at slik rekruttering ikke skjer under tvang.

3. Parter som tillater frivillig rekruttering av personer under 18 år til sine nasjonale væpnede styrker, skal opprettholde beskyttelsestiltak for i det minste å sikre at:

a) slik rekruttering virkelig er frivillig,

b) slik rekruttering skjer med informert samtykke fra denne personens foreldre eller verge,

c) slike personer er fullt informert om pliktene forbundet med slik militærtjeneste,

d) slike personer gir pålitelig bevis på sin alder før de tas inn i nasjonal militærtjeneste.

4. Hver part kan styrke sin erklæring på ethvert tidspunkt ved å gi underretning om dette til De forente nasjoners generalsekretær, som skal informere samtlige parter. Underretningen får virkning fra den dag den mottas av Generalsekretæren.

5. Kravet om å heve aldersgrensen i nr. 1 gjelder ikke for skoler som drives av partenes væpnede styrker eller er under deres kontroll, i samsvar med artikkel 28 og 29 i Konvensjonen om barnets rettigheter.

Artikkel 4

1. Væpnede grupper utenfor en stats væpnede stryker bør ikke under noen omstendigheter rekruttere eller bruke i fiendtligheter personer som er under 18 år.
2. Partene skal treffe alle gjennomførbare tiltak for å hindre slik rekruttering og bruk, herunder innføring av rettslige tiltak som er nødvendige for å forby og kriminalisere slik praksis.
3. Anvendelsen av denne artikkel i protokollen skal ikke berøre den rettslige stillingen til noen part i en væpnet konflikt.

Artikkel 5

Ikke noe i denne protokoll skal tolkes på en slik måte at det utelukker bestemmelser i en parts nasjonale rett eller i internasjonale instrumenter og i den internasjonale humanitærretten som bedre kan virkeliggjøre barnets rettigheter.

Artikkel 6

1. Hver part skal treffe alle nødvendige rettslige, administrative og andre tiltak for å sikre effektiv gjennomføring og håndheving av bestemmelsene i denne protokoll innenfor sin jurisdiksjon.
2. Partene forplikter seg til å gjøre prinsippene og bestemmelsene i denne protokoll vidt kjent og fremme dem med hensiktsmessige midler både blant voksne og barn.
3. Partene skal treffe alle gjennomførbare tiltak for å sikre at personer innenfor deres jurisdiksjon som er rekruttert eller brukt under fiendtligheter i strid med denne protokoll, blir dimittert eller på annen måte tatt ut av tjeneste. Partene skal, om nødvendig, gi disse personer all hensiktsmessig støtte med henblikk på fysisk og psykisk rehabilitering og sosial reintegrering.

Artikkel 7

1. Partene skal samarbeide ved gjennomføringen av denne protokoll, herunder hindring av enhver virksomhet som er i strid med protokollen og rehabilitering og sosial integrering av personer som er offer for handlinger som er i strid med denne protokoll, også gjennom faglig samarbeid og økonomisk bistand. Slik bistand og samarbeid skal iverksettes i samråd med de berørte parter og aktuelle internasjonale organisasjoner.

2. Parter som er stand til det, skal yte slik bistand gjennom eksisterende multilaterale, bilaterale og andre programmer, eller blant annet gjennom et frivillig fond opprettet i samsvar med Generalforsamlingens regler.

Artikkel 8

1. Innen to år etter at protokollen er trådt i kraft for en part skal parten oversende en rapport til Komiteen for barnets rettigheter med fullstendig informasjon om de tiltak som er truffet for å gjennomføre protokollens bestemmelser, herunder tiltak truffet for å gjennomføre bestemmelsene om deltakelse og rekruttering.

2. Etter at denne fullstendige rapporten er lagt fram, skal hver part inkludere i rapporter som de forelegger for Komiteen for barnets rettigheter i samsvar med artikkel 44 i konvensjonen, enhver ny opplysning om gjennomføringen av protokollen. Andre protokollparter skal legge fram rapport hvert femte år.

3. Komiteen for barnets rettigheter kan be partene om ytterligere opplysninger som er relevante for gjennomføringen av denne protokoll.

Artikkel 9

1. Denne protokoll er åpen for undertegning av enhver stat som er part i konvensjonen eller som har undertegnet den.
2. Denne protokoll skal ratifiseres eller er åpen for tiltredelse av enhver stat. Ratifikasjons- eller tiltredelsesdokumenter skal deponeres hos De forente nasjoners generalsekretær.
3. De forente nasjoners generalsekretær skal som depositar for konvensjonen og protokollen, underrette alle partene i konvensjonen og alle stater som har undertegnet konvensjonen om enhver erklæring i henhold til artikkel 3.

Artikkel 10

1. Denne protokoll skal tre i kraft tre måneder etter at det tiende ratifikasjons- eller tiltredelsesdokument er deponert.
2. For hver stat som ratifiserer denne protokoll eller som tiltrer protokollen etter at den er trådt i kraft, skal protokollen tre i kraft én måned etter den dato vedkommende stat deponerte sitt eget ratifikasjons- eller tiltredelsesdokument.

Artikkel 11

1. Enhver part kan si opp denne protokoll når som helst med skriftlig underretning til De forente nasjoners generalsekretær, som deretter skal informere de øvrige parter i konvensjonen og alle stater som har undertegnet konvensjonen. Oppsigelsen får virkning ett år etter den dato De forente nasjoners generalsekretær mottok underretningen. Hvis imidlertid den part som har gitt oppsigelse, er involvert i en væpnet konflikt ved utgangen av den ovennevnte fristen på ett år, får oppsigelsen ikke virkning før den væpnede konflikten er avsluttet.

2. En slik oppsigelse skal ikke medføre at vedkommende part fritas fra sine forpliktelser etter denne protokoll med hensyn til handlinger som inntreffer før den dato oppsigelsen får virkning. En slik oppsigelse skal heller ikke på noen måte berøre fortsatt behandling av en sak som allerede er tatt opp til behandling i komiteen før den dato oppsigelsen får virkning.

Artikkel 12

1. Enhver part kan foreslå en endring og oversende forslaget til De forente nasjoners generalsekretær. Generalsekretæren skal deretter meddele endringsforslaget til partene, med anmodning om at de opplyser om de ønsker at det holdes en partskonferanse for å behandle og stemme over forslagene. Dersom minst en tredel av partene innen fire måneder etter datoen for meddelelsen ønsker en slik konferanse, skal Generalsekretæren sammenkalle konferansen i De forente nasjoners regi. Enhver endring som er vedtatt av et flertall av de parter som er til stede og avgir stemme ved konferansen, skal forelegges Generalforsamlingen for godkjenning.

2. En endring som er vedtatt i samsvar med nr. 1 i denne artikkel, skal tre i kraft når den er godkjent av De forente nasjoners generalforsamling og godtatt med to tredels flertall av partene.

3. Når en endring trer i kraft, skal den være bindende for partene som har godtatt den, mens de øvrige partene fremdeles er bundet av bestemmelsene i denne protokoll og eventuelle tidligere endringer som de har godtatt.

Artikkel 13

1. Denne protokoll, utferdiget på arabisk, kinesisk, engelsk, fransk, russisk og spansk der alle tekstene har samme gyldighet, skal deponeres i De forente nasjoners arkiver.

2. De forente nasjoners generalsekretær skal oversende bekreftede kopier av denne protokoll til alle partene i konvensjonen og til alle stater som har undertegnet konvensjonen.

Valgfri protokoll til konvensjon om barnets rettigheter om salg av barn, barneprositusjon og barnepornografi, 25. mai 2000

De stater som er part i denne protokoll,

som tar i betraktning at for i enda større grad å oppnå formålene med Konvensjonen om barnets rettigheter og styrke gjennomføringen av konvensjonens bestemmelser, særlig artiklene 1, 11, 21, 32, 33, 34, 35 og 36, ville det være hensiktsmessig å utvide de tiltak som partene må iverksette for å sikre at barn vernes mot salg, prositusjon og pornografi,

som også tar i betraktning at Konvensjonen om barnets rettigheter anerkjenner barnets rett til vern mot økonomisk utbytting og mot å utføre ethvert arbeid som kan være farlig eller til hinder for barnets utdanning, eller skadelig for barnets helse eller fysiske, mentale, åndelige, moralske eller sosiale utvikling.

som er alvorlig bekymret over den betydelige og stigende internasjonale handel med barn med henblikk på salg, prositusjon og pornografi,

som er dypt bekymret over den omfattende og fortsatte praktiseringen av sexturisme, noe som gjør barn spesielt sårbare fordi den direkte bidrar til salg av barn, barneprositusjon og barnepornografi, som erkjenner at enkelte spesielt sårbare grupper, herunder jentebarn, står i større fare for å bli seksuelt utnyttet, og at jentebarn utgjør en uforholdsmessig stor andel av dem som blir seksuelt utnyttet,

som er bekymret over at barnepornografi stadig blir mer tilgjengelig på Internett og annen ny teknologi, og som minner om den internasjonale konferansen om bekjempelse av barnepornografi på Internett (Wien, 1999) og særlig dens konklusjon som ber om en kriminalisering i hele verden av produksjon, distribusjon, eksport, overføring, import, forsettelig besittelse og annonsering av barneporno-

grafi, og som understreker betydningen av et tettere samarbeid og partnerskap mellom regjeringene og Internett-industrien,

som tror det vil bli lettere å eliminere salg av barn, barneprositusjon og barnepornografi dersom det benyttes en mer helhetlig tilnærming som setter fokus på medvirkende faktorer, herunder underutvikling, fattigdom, økonomiske skjevheter, urettferdig samfunnsøkonomisk struktur, vanskelige familieforhold, mangel på utdanning, migrasjon mellom byer og landdistrikter, kjønnsdiskriminering, uansvarlig seksuell atferd hos voksne, skadelig tradisjonsbestemt praksis, væpnede konflikter og handel med barn,

som tror at for å minske forbrukeres etterspørsel når det gjelder salg av barn, barneprositusjon og barnepornografi, er det nødvendig å gjøre en innsats for å øke bevisstgjøringen blant folk, og som også tror at det er viktig å styrke globalt partnerskap mellom alle aktører, samt å bedre håndhevingen av lovgivningen på nasjonalt nivå,

som merker seg bestemmelsene i internasjonale rettslige instrumenter om vern av barn, herunder Haag-konvensjonen om vern av barn og samarbeid ved internasjonal adopsjon, Haag-konvensjonen om sivile sider ved internasjonal barne bortføring, Haag-konvensjonen om jurisdiksjon, anvendelig rett, anerkjennelse, fullbyrdelse og samarbeid med hensyn til foreldreansvar og tiltak for vern av barn, samt ILO-konvensjon nr. 182 om forbud mot og umiddelbare tiltak for å avskaffe de verste former for barnearbeid,

som er oppmuntret av den overveldende støtten Konvensjonen om barnets rettigheter har fått, noe som viser det vidtrekkende engasjement som finnes for å fremme og verne om barnets rettigheter, som erkjenner viktigheten av å gjennomføre bestemmelsene i handlingsprogrammet for forebygging av salg av barn, barneprositusjon og barnepornografi samt erklæringen og handlingsplanen fra Stockholm-kongressen 1996 mot kommersiell seksuell utnyttelse av barn, og andre relevante beslutninger og anbefalinger fra relevante internasjonale organer,

som tar tilbørlig hensyn til den betydning hvert folks tradisjoner og kulturelle verdier har for barnets beskyttelse og harmoniske utvikling,

er blitt enige om følgende:

Artikkel 1

Partene skal forby salg av barn, barneprositusjon og barnepornografi slik det er fastsatt i denne protokoll.

Artikkel 2

I denne protokoll betyr:

- a) Salg av barn: enhver handling eller transaksjon der et barn overføres fra en person eller gruppe personer til en annen mot betaling eller enhver annen motytelse.
- b) Barneprositusjon: bruk av et barn i seksuelle aktiviteter mot betaling eller enhver annen form for motytelse.
- c) Barnepornografi: enhver fremstilling, uansett med hvilket middel, av et barn som er involvert i reelle eller simulerte eksplisitte seksuelle aktiviteter, eller enhver fremstilling av et barns ulike kjønnskarakteriske kroppsdel, for hovedsaklig seksuelle formål.

Artikkel 3

1. Hver part skal minimum sikre at følgende handlinger og aktiviteter fullt ut omfattes av dens straffelovgivning, enten overtredelsene er begått innenlands eller internasjonalt, av enkeltpersoner eller gjennom organisert virksomhet:

a) når det gjelder salg av barn som definert i artikkel 2:

- (i) å tilby, levere eller motta et barn, uansett med hvilke midler, med henblikk på:

- a) seksuell utnyttelse av barnet,
- b) overføring av barns organer mot fortjeneste,
- c) bruk av barnet i tvangsarbeid.

(ii) å medvirke på utilbørlig måte, som mellomledd, for å innhente samtykke til adopsjon av et barn i strid med gjeldende internasjonale rettslige instrumenter om adopsjon,

b) å tilby, få tak i eller skaffe til veie et barn eller stille det til disposisjon for barneprositusjon, som definert i artikkel 2, og

c) å produsere, distribuere, spre, importere, eksportere, tilby, selge eller være i besittelse av for overnevnte formål barnepornografi som definert i artikkel 2.

2. I samsvar med bestemmelser i partens nasjonale lovgivning, skal det samme gjelde for forsøk på å begå slike handlinger og medvirkning til eller deltakelse i slike handlinger.

3. Hver part skal sørge for at slike overtredelser kan straffes med passende straffereaksjoner som tar hensyn til handlingenes alvorlige karakter.

4. I samsvar med bestemmelser i sin nasjonale lovgivning, skal hver part treffe tiltak, når det er hensiktsmessig, for å fastslå juridiske personers ansvar for overtredelser fastsatt i nr. 1 i denne artikkel. I samsvar med partens rettsprinsipper, kan juridiske personers ansvar være av strafferettslig, sivilrettslig eller administrativ art.

5. Partene skal iverksette alle egnede rettslige og administrative tiltak for å sikre at alle personer som medvirker ved adopsjon av et barn, opptrer i samsvar med gjeldende internasjonale rettslige instrumenter.

Artikkel 4

1. Hver part skal treffe de tiltak som måtte være nødvendige for at den skal kunne utøve jurisdiksjon over straffbare handlinger som nevnt i artikkel 3 nr. 1, når de straffbare handlinger er begått innenfor dens territorium eller om bord på et skip eller luftfartøy registrert i vedkommende stat.

2. Hver part kan treffe de tiltak som måtte være nødvendige for at den skal kunne utøve jurisdiksjon over straffbare handlinger som nevnt i artikkel 3 nr. 1 i følgende tilfeller:

a) når den påståtte gjerningsmann er statsborger av vedkommende stat eller har sin vanlige bopel på dens territorium,

b) når offeret er statsborger av vedkommende stat.

3. Hver part skal også treffe de tiltak som måtte være nødvendige for at den skal kunne utøve jurisdiksjon over ovennevnte straffbare handlinger når den påståtte gjerningsmann befinner seg på partens territorium og parten ikke utleverer ham til en annen part av den grunn at overtredelsen er begått av en av dens statsborgere.

4. Denne protokoll utelukker ikke noen strafferettslig jurisdiksjon som utøves i samsvar med intern lovgivning.

Artikkel 5

1. De straffbare handlinger som er nevnt i artikkel 3 nr. 1 skal anses å være inkludert som utleveringsgrunnlag i eksisterende utleveringsavtaler mellom partene, og skal inkluderes blant de straffbare handlinger som gir grunnlag for utlevering i enhver fremtidig utleveringsavtale mellom dem, i samsvar med vilkårene fastsatt i disse avtalene.

2. Hvis en part som gjør utlevering betinget av at det foreligger en inngått avtale, mottar en anmodning om utlevering fra en annen part

som den ikke har noen utleveringsavtale med, kan den betrakte denne protokoll som rettslig grunnlag for utlevering når det gjelder slike straffbare handlinger. Utlevering skal skje i samsvar med de vilkår som er fastsatt i den anmodede stats lovgivning.

3. Parter som ikke gjør utlevering avhengig av inngått avtale, skal seg imellom anse slike straffbare handlinger som utleveringsgrunnlag, i samsvar med de vilkår som er fastsatt i den anmodete stats lovgivning.
4. Slike straffbare handlinger skal behandles, for så vidt angår spørsmålet om utlevering mellom parter, som om de var blitt begått ikke bare der hvor de fant sted, men også på territoriet til de stater som er forpliktet til å etablere jurisdiksjon etter artikkel 4.
5. Dersom det fremsettes en utleveringsanmodning for en straffbar handling som nevnt i artikkel 3 nr. 1, og dersom den anmodede part ikke utleverer eller ikke vil utlevere, på grunnlag av gjerningsmannens nasjonalitet, skal denne staten treffe egnede tiltak for å forelegge saken for sine kompetente myndigheter med henblikk på rettslig forfølgning.

Artikkel 6

1. Partene skal gi hverandre størst mulig bistand i forbindelse med etterforskning, straffesak eller utleveringsprosess knyttet til straffbare handlinger som nevnt i artikkel 3 nr. 1, herunder bistand til innhenting av bevis som de har rådighet over, og som er nødvendige for behandlingen av saken.
2. Partene skal gjennomføre sine forpliktelser etter nr. 1 i denne artikkel i samsvar med enhver avtale eller andre ordninger om gjensidig rettslig bistand som eksisterer dem imellom. Dersom det ikke foreligger slike avtaler eller ordninger, skal partene gi hverandre bistand i samsvar med sin nasjonale lovgivning.

Artikkel 7

I samsvar med bestemmelsene i sin nasjonale lovgivning skal partene:

- a) treffe tiltak for å muliggjøre beslag og inndragning, når det er hensiktsmessig, av:
 - i) gods som f.eks. materiell, formuesmidler og andre midler som er brukt til å begå eller legge til rette for straffbare handlinger etter denne protokoll,
 - ii) fortjeneste som stammer fra slike straffbare handlinger,
- b) gjennomføre anmodninger fra en annen part om beslag eller inndragning av gods eller fortjeneste nevnt i bokstav a) i) og ii),
- c) treffe tiltak for å lukke midlertidig eller definitivt lokaler som er benyttet ved slike straffbare handlinger.

Artikkel 8

Partene skal treffe egnede tiltak for å verne om rettighetene og interessene til barn som er offer for handlinger som er forbudt etter denne protokoll, på alle trinn i den strafferettslige prosessen, særlig ved å:

- a) erkjenne de berørte barnas sårbarhet og tilrettelegge saksbehandlingen slik at deres særlige behov blir ivaretatt, herunder deres særlige behov som vitne,
- b) informere de berørte barna om deres rettigheter, deres rolle og om saksgangens omfang, beramning og fremdrift samt om avgjørelse i deres sak.
- c) tillate at de berørte barnas synspunkter, behov og bekymringer blir lagt fram og vurdert under saksgangen dersom deres person-

lige interesser er berørt, på en måte som er forenlig med prosess-reglene i nasjonal rett,

d) tilby de berørte barna hensiktsmessige støttetjenester gjennom hele den strafferettslige prosessen,

e) beskytte, der det er hensiktsmessig, de berørte barnas privatliv og identitet, samt treffe tiltak i samsvar med nasjonal rett for å unngå utilbørlig spredning av informasjon som vil kunne føre til at barna blir identifisert,

f) ved behov sørge for at berørte barn, samt deres familie og vitner i deres favør, skjermes mot trusler eller hevnaksjoner,

g) unngå unødige forsinkelser når det gjelder å treffe avgjørelse i saker, og når det gjelder fullbyrdelsen av kjennelse eller vedtak som gir erstatning til barn som er offer for slike handlinger.

2. Partene skal sikre at usikkerhet om offerets faktiske alder ikke skal hindre at det innledes etterforskning, herunder etterforskning for å fastslå offerets alder.

3. Partene skal sikre at barnets beste skal være et grunnleggende hensyn under rettssystemets behandling av barn som er offer for de straffbare handlinger som er beskrevet i denne protokoll.

4. Partene skal treffe tiltak for å sørge for egnet opplæring, særlig opplæring i juss og psykologi, for personer som arbeider med barn som er offer for de straffbare handlinger som er forbudt etter denne protokoll.

5. Statene skal, når det er hensiktsmessig, treffe tiltak for å beskytte sikkerheten og integriteten til de personer og/eller organisasjoner som driver med forebygging og/eller vern og rehabilitering av barn som har vært offer for slike straffbare handlinger.

6. Ikke noe i denne artikkel skal tolkes slik at det er til skade for eller uforenlig med den tiltaltes rett til en rettferdig og upartisk retts-sak.

Artikkel 9

1. Partene skal vedta eller styrke, gjennomføre og informere om lover, administrative tiltak, sosial politikk og sosiale ordninger, for å hindre de straffbare handlinger som er omhandlet i denne protokoll. Det skal legges særlig vekt på å beskytte barn som er spesielt sårbare for slike handlinger.

2. Partene skal arbeide for større bevisstgjøring av allmenheten i sin alminnelighet, herunder barn, ved hjelp av informasjon med alle egnede midler, utdanning og opplæring, om forebyggende tiltak og om skadevirkningene av de straffbare handlinger som er omhandlet i denne protokoll. Når partene oppfyller sine forpliktelser etter denne artikkel, skal de oppmuntre samfunnet, og særlig barn og barn som er offer for slike handlinger, til å delta i slike informasjons-, utdan-nings- og opplæringsprosjekter, også internasjonalt.

3. Partene skal treffe alle gjennomførbare tiltak for å sikre at ofre for slike handlinger får all hensiktsmessig hjelp, herunder full sosial rein-tegrering og full fysisk og psykisk rehabilitering.

4. Partene skal sikre at alle barn som er offer for de straffbare hand-linger som er beskrevet i denne protokoll, har tilgang til adekvate ordninger for å søke skadeserstatning, uten diskriminering, fra de som er rettslig ansvarlige.

5. Partene skal treffe egnede tiltak for effektivt å forby produksjon og spredning av materiell som driver reklame for straffbare handling-er som er beskrevet i denne protokoll.

Artikkel 10

1. Partene skal ta alle nødvendige skritt for å styrke internasjonalt samarbeid gjennom multilaterale, regionale og bilaterale ordninger for å hindre, avdekke, etterforske, straffeforfølge og straffe personer som er ansvarlige for handlinger vedrørende salg av barn, barneprostitusjon, barnepornografi og barnesexturisme. Partene skal også fremme internasjonalt samarbeid og samordning mellom sine myndigheter, nasjonale og internasjonale ikke-statlige organisasjoner og internasjonale organisasjoner.

2. Partene skal fremme internasjonalt samarbeid for å bidra til fysisk og psykisk rehabilitering, sosial reintegrering og repatriering av barn som er offer for slike handlinger.

3. Partene skal fremme et sterkere internasjonalt samarbeid for å bekjempe de underliggende årsakene, som fattigdom og underutvikling, som bidrar til barns sårbarhet når det gjelder salg av barn, barneprostitusjon, barnepornografi og barnesexturisme.

4. Parter som er i stand til det, skal yte økonomisk, teknisk og annen bistand gjennom eksisterende multilaterale, regionale, bilaterale eller andre programmer.

Artikkel 11

Ikke noe i denne protokoll skal berøre bestemmelser som bedre kan bidra til å virkeliggjøre barnets rettigheter og som er nedfelt i:

- a) en parts nasjonale rett, eller
- b) internasjonal rett som vedkommende stat er bundet av.

Artikkel 12

1. Innen to år etter at protokollen er trådt i kraft for en part skal parten oversende en rapport til Komiteen for barnets rettigheter med fullstendig informasjon om de tiltak som er truffet for å gjennomføre protokollens bestemmelser.
2. Etter at denne fullstendige rapporten er lagt fram, skal hver part inkludere i rapporter som de forelegger for Komiteen for barnets rettigheter i samsvar med artikkel 44 i konvensjonen, enhver ny opplysning om gjennomføringen av protokollen. Andre protokoll-parter skal legge fram rapport hvert femte år.
3. Komiteen for barnets rettigheter kan be partene om ytterligere opplysninger som er relevante for gjennomføringen av denne protokoll.

Artikkel 13

1. Denne protokoll er åpen for undertegning av enhver stat som er part i konvensjonen eller som har undertegnet den.
2. Denne protokoll skal ratifiseres eller er åpen for tiltredelse av enhver stat som er part i konvensjonen eller som har undertegnet den. Ratifikasjons- eller tiltredelsesdokumenter skal deponeres hos De forente nasjoners generalsekretær.

Artikkel 14

1. Denne protokoll skal tre i kraft tre måneder etter at det tiende ratifikasjons- eller tiltredelsesdokument er deponert.
2. For hver stat som ratifiserer denne protokoll eller som tiltrer protokollen etter at den er trådt i kraft, skal protokollen tre i kraft én måned etter den dato vedkommende stat deponerte sitt eget ratifikasjons- eller tiltredelsesdokument.

Artikkel 15

1. Enhver part kan si opp denne protokoll når som helst ved skriftlig underretning til De forente nasjoners generalsekretær, som deretter skal informere de øvrige parter i konvensjonen og alle stater som har undertegnet konvensjonen. Oppsigelsen får virkning ett år etter den dato De forente nasjoners generalsekretær mottok underretningen.
2. En slik oppsigelse skal ikke medføre at vedkommende part fritas fra sine forpliktelser etter denne protokoll med hensyn til overtreddelser som inntreffer før den dato oppsigelsen får virkning. En slik oppsigelse skal heller ikke på noen måte berøre fortsatt behandling av en sak som allerede er tatt opp til behandling av komiteen før den dato denne oppsigelsen får virkning.

Artikkel 16

1. Enhver part kan foreslå en endring og oversende forslaget til De forente nasjoners generalsekretær. Generalsekretæren skal deretter meddele endringsforslaget til partene, med anmodning om at de opplyser om de ønsker at det holdes en partskonferanse for å behandle og stemme over forslagene. Dersom minst en tredel av partene innen fire måneder etter datoen for meddelelsen ønsker en slik konferanse, skal Generalsekretæren sammenkalle konferansen i De forente nasjoners regi. Enhver endring som er vedtatt av et flertall av de parter som er til stede og avgir stemme ved konferansen, skal forelegges Generalforsamlingen for godkjenning.
2. En endring som er vedtatt i samsvar med nr. 1 i denne artikkel, skal tre i kraft når den er godkjent av De forente nasjoners generalforsamling og godtatt med to tredels flertall av partene.
3. Når en endring trer i kraft, skal den være bindende for partene som har godtatt den, mens de øvrige partene fremdeles er bundet av bestemmelsene i denne protokoll og eventuelle tidligere endringer som de har godtatt.

Artikkel 17

1. Denne protokoll, utferdiget på arabisk, kinesisk, engelsk, fransk, russisk og spansk der alle tekstene har samme gyldighet, skal deponeres i De forente nasjoners arkiver.
2. De forente nasjoners generalsekretær skal oversende bekreftede kopier av denne protokoll til alle partene i konvensjonen og til alle stater som har undertegnet konvensjonen.

